

Ad Parnasum KAMERKOOR

Programma opzet Requiem in Koningshoeven 2025

SCHOONHEID BRENGT TROOST, OOK IN TIJDEN VAN OORLOG

Roep om vrede met nieuwe muziek

LUX - Matijs de Roo

LUX (2025) van Matijs de Roo is de opdrachtcompositie van het Nederlands Gregoriaans Festival 2025. Het werk is op 14 juni 2025 in première gebracht in de Grote Kerk te Den Bosch. Thema van het festival was 'Heilige plaatsen'. Gezien de situatie in de wereld heeft Matijs de Roo zich gerealiseerd dat voor heel veel mensen een heilige plaats vooral een veilige plaats is. De dreiging waar we dagelijks mee te maken krijgen wordt voor hem heel mooi beschreven door de Russische dichter Osip Mandelstam: *These worlds threaten us, like rustling grapes, they hang like stolen cities, like golden stars, slurs, slips of the tongue, slanders.*

De Roo merkt op : "Deze tekst heb ik gemengd met de bekende Lux aeterna tekst omdat veel mensen bij een heilige plaats aan vrede, licht en positiviteit denken. Dit komt in het stuk terug in de structuur". Wie het stuk beluistert ervaart dreiging en geweld wanneer de teksten van Mandelstam gezongen worden. Veiligheid, vrede en licht klinkt door in de Latijnse passages. "Omdat wit licht alle kleuren in zich heeft heb ik ervoor gekozen om alle vierklanken die mogelijk zijn in het stuk te laten voorkomen. Dit heb ik op een voor mij logische wijze gedaan, op een manier die de muziek steunt."

DULCES EXUVIAE – Adriaan Willaert

Vergilius beschrijft in zijn Aeneis de ondergang van Carthago. Aan het eind van het boek zingt Dido op de brandstapel woorden die haar leven beschouwen. "Ik heb geleefd en de gang, die Fortuna mij gegeven had, volbracht, en nu zal de roemrijke schim van mij onder de aarde gaan. Ik heb een stad gesticht waar we gelukkig geweest zouden zijn gebleven als de Dardaanse schepen de kust niet bereikt zouden hebben". Oorlog brengt verwoesting, brengt dood en verderf. Willaerts muziek van vijf eeuwen geleden – in al haar eenvoud een schrijnende klaagzang – schildert de jammerklacht van Dido over haar stad.

TOTENTANZ – Hugo Distler

De a capella koorcyclus *Totentanz* van Hugo Distler is gebaseerd op de Lübeckse *Totentanz*, een cyclus van teksten en bijbehorende schilderijen in de Mariakerk in Lübeck uit 1463 (in 1701 vervangen door een nieuwe versie). De teksten zijn geschreven door Angelus Silesius in het Midden-Nederduits bij een lange schildering waarop de Dood met iedereen danst om ze mee te nemen; van Keizer, Edelman, handwerker, soldaat tot pasgeborene, niemand ontkomt eraan. De schildering zijn in 1942 verloren gegaan bij een bombardement op de kerk. De teksten van Silesius stellen dat het leven een kort intermezzo is voordat het eeuwige begint. In dit leven moet je je voorbereiden op het hiernamaals.

Aan de andere kant sluit de tekst zeker aan bij de *Ars Moriendi*: de dood komt voor vrijwel alle personages vroeger dan gehoopt. Distler componeerde deze cyclus in de polyfone stijl van de vroege 20^e-eeuwse Lutherse koorzang die geïnspireerd was door de polyfonie uit de 16^e eeuw. Motieven worden in alle stemmen geïmiteerd, melodieën klinken onafhankelijk van elkaar, terwijl de samenklank prachtig in balans blijft. Blokfluitmelodieën verbinden de veertien spreken uit de cyclus met elkaar. *Totentanz* is bedoeld voor Totensonntag, 2 november, Allerzielen.

In onze uitvoering plaatst Frederike Luijten met haar teksten de onderwerpen die in de composities aan de orde zijn, in een eigentijds perspectief. Verwoesting, dreiging, sterfelijkheid. Hoe geven we dat in onze machteloosheid een plek?

DISTANCE – Jo Sporck

Jo Sporck heeft met *Distance* voor Requiem in Koningshoeven een werk gecomponeerd voor een sopraan- en een tenorsolist, cornetto, buisklokken en twee vierstemmige koren.

Ad Parnassum werkte ruim tien jaar geleden al eens samen met Jo Sporck bij de realisatie van de Souterliedekens. Het koor voerde deze composities uit bij het concert 'Jo Sporck 60 jaar' op 13 oktober 2013. Toen al groeide bij het koor een fascinatie voor Sporcks intelligente componeertrant, met zijn volstrekt eigenzinnige polyfonie, met zijn rijke klankenpalet, met zijn vermogen tegenstellingen te verenigen en met de ruimtelijkheid van zijn muziek.

In oorlogen doden mensen elkaar. Jo Sporck plaatst dit afschuwelijke gegeven in het perspectief van de filosofie van de Stoa, die streeft naar een deugzaam leven, waarbij men in overeenstemming met de natuur leeft. Stoïcisme benadrukt zelfbeheersing, acceptatie van wat onvermijdelijk is, en het focussen op wat men kan controleren, namelijk de eigen gedachten en reacties.

Russische en Oekraïense teksten uit de kranten van 25 februari 2022 worden gezongen door de twee tegenover elkaar geplaatste koren. De speciale Russische militaire operatie wordt aangekondigd met de bedoeling om de tegenstander te omsingelen. De Oekraïeners beseffen dat ze hebben zitten slapen. De tijd is aangebroken, zo staat in hun kranten, voor de ware eenvoud en werkelijkheid. Er wordt geroepen om vrede, om de overwinning.

En terwijl de Russische en Oekraïense teksten door elkaar heen klinken, horen we doodsklokken en gunt de muziek van de cornetto ons even rust. Tegen dit oorlogsgeweld in worden door de twee solisten Stoïcijnse teksten van de Romeinse filosoof Seneca gezongen. "Laten we, zolang we kunnen ademen, de mensheid koesteren" en "Zie, de dood komt om jullie gelijk te maken". Een tijdlang voelen hun oproepen tevergeefs, maar aan het eind nemen beide kampen hun gedachte over. "Ik heb altijd geweten dat ik sterfelijk ben. Allereerst is men de natuur genade verschuldigd. Vrede, vrede".